

Oviedska deklaracija

Deset predlogov za vključitev preventive v politike na področju drog

Preambula

Uporaba drog še naprej predstavlja očitni izziv za prebivalstvo po vsem svetu. V samo enem desetletju je uporaba drog narasla za 23%.¹ Hkrati je znanost dokazala, da je velik del težav, povezanih z uporabo drog, mogoče preprečiti. Urad Združenih narodov za droge in kriminal (UNODC) je v svetovnem poročilu glede stanja na področju drog za leto 2023 izpostavil potrebo po zagotavljanju in izvajanju obsežnih mednarodnih preventivnih ukrepov na področju drog.²

Dne 9. junija 2023 smo se nacionalni in mednarodni strokovnjaki srečali v Oviedu v Španiji na posvetu, ki ga je organizirala nevladna organizacija Proyecto Hombre,³ da bi razpravljali o učinkovitih preventivnih strategijah na področju drog v skladu z mednarodnimi znanstvenimi standardi. Usmerili smo se v strategije, ki naslavljajo različne oblike ranljivosti, povezanih z negativnimi socialnimi in zdravstvenimi posledicami ter vedenjem, ki povzroča zasvojenost. Na podlagi posvetovanja je bila sprejeta ta izjava za umestitev preventive v ospredje politike na področju drog.

Pri tem je treba upoštevati obstoječe mednarodne deklaracije in politične zaveze, ki usmerjajo načrte držav na področju drog, zlasti zaključni dokument UNGASS iz leta 2016⁴ in ministrsko deklaracijo iz leta 2019,⁵ ki poudarjata pomen preventive, ki temelji na dokazih, ter še posebej mednarodne preventivne standarde UNODC/WHO na področju uporabe drog.⁶

Nadalje, opogumljene z nedavno resolucijo Komisije OZN za droge: 65/4 »Spodbujanje celovite in na znanstvenih dokazih temelječe zgodnje preventive«,⁷ si podporne organizacije Oviedske deklaracije prizadevamo okrepiti in se v celoti vključiti v doseganje ciljev omenjenih političnih deklaracij in zavez. Hkrati si prizadevamo pospešiti napredek pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja z naslednjimi desetimi predlogi:

1 https://www.unodc.org/res/WDR-2023/WDR23_Exsum_fin_SP.pdf

2 https://www.unodc.org/res/WDR-2023/Special_Points_WDR2023_web_DP.pdf

3 <https://proyectohombre.es/> <https://www.proyectohombrestur.org/>

4 <https://www.unodc.org/documents/postungass2016/outcome/V1603301-E.pdf>

5 https://www.unodc.org/documents/hlr/19-06699_E_ebook.pdf

6 https://www.unodc.org/documents/prevention/UNODC-WHO_2018_prevention_standards_E.pdf

7 https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_66/ECN72023_CRP8_2303657E.pdf

Predlogi

1. Poziv državam, naj do leta 2030 vsaj 25 % svojega proračuna za strategijo na področju zmanjševanja povpraševanja po drogah oziroma politiko na področju drog namenijo preventivi

Na podlagi obstoječih dokazov o učinkoviti in stroškovno učinkoviti preventivi pozivamo države, da do leta 2030 dosežejo nacionalno soglasje in se zavežejo, da bodo za preventivo na področju drog namenile in vzdrževale vsaj četrtno celotnega proračuna za politiko na področju zmanjševanja povpraševanja po drogah. Obenem poudarjamo, da bi morale biti politike sorazmerno uravnotežene med ukrepi za zmanjševanje povpraševanja po drogah in zmanjševanje ponudbe drog, ter hkrati zagotavljati javno zdravje in varnost ter človekove pravice za vse posameznike.

2. Spodbujanje preventivnih pristopov, namenjenih ciljnim skupinam v vseh razvojnih obdobjih, ter prednostna obravnava zgodnje preventive

S preventivo moramo pričeti čim prej in pri tem upoštevati razvojna obdobja od nosečnosti, obdobja novorojenčka, otroštva do adolescence. Ob tem je treba opredeliti prednostna področja intervencij v družinah, šoli in skupnosti ter s preventivo nadaljevati tudi v odrasli dobi. Učinkovita preventiva se osredotoča na krepitev zaščitnih dejavnikov in opolnomočenje posameznika skozi vse življenje na osebni, čustveni in socialni ravni.

3. Spodbujanje raziskav in vrednotenja, da bi se izognili neučinkovitim ali škodljivim strategijam na področju preventive

Preventiva je znanost. Zato bi moralo oblikovanje in izvajanje politik s področja preventive vključevati na dokazih temelječe intervencije in mehanizme sistematičnega ocenjevanja na podlagi mednarodnih standardov v tesnem sodelovanju z akademsko skupnostjo in organizacijami civilne družbe. Ta pristop je bistvenega pomena, da se vzdržimo politik na področju drog, ki temeljijo na napačnih predstavah in prepričanjih. Poleg tega je vlaganje v prenosljivost raziskav zelo pomembno za zagotovitev izvajanja učinkovite preventive v različnih družbenih, gospodarskih, političnih in kulturnih kontekstih.

4. Razširitev vizije preventivnih ukrepov z osredotočanjem na posameznika in skupnost, namesto na droge

S preventivnimi intervencijami, s katerimi se osredotočamo na osebo in ne na droge, upoštevamo ranljivosti na ravni posameznika ter potencialni zaščitni učinek družbenih struktur in zakonodajnega okvira, ki ima vpliv na osebo. Ta pristop ne preprečuje le rabe prepovedanih drog, ampak vseh drog, vključno s tobakom, alkoholom, konopljo, zdravili na recept ali novimi sintetičnimi drogami, ki so zelo razširjene. Vključuje tudi preprečevanje drugih zasvojenosti, kot so npr. zasvojenost od iger na srečo in igranja digitalnih iger.

5. Uveljavljanje medsektorskih preventivnih pristopov za vse ogrožene skupine prebivalstva

Vpliv uporabe drog je neenak in zelo odvisen od socialnih determinant zdravja, na katere vpliva več dejavnikov, med drugim tudi identiteta, povezana s spolom, etnična pripadnost, starost, spolna usmerjenost in kraj prebivališča. Zato morajo preventivne strategije vključevati celosten, medsektorski pristop, ki obravnava različne ranljivosti, s čimer omogočimo vzpostavitev bolj pravičnih in poštenih politik. Preventivne službe si morajo na vso moč prizadevati, da bi zajele in prednostno obravnavale najbolj izključene in stigmatizirane skupine, kot so mladoletniki brez spremstva, brezdomci, ljudje z motnjami v duševnem zdravju, migranti in razseljeno prebivalstvo, avtohtoni prebivalci idr. To zahteva preventivne odzive, prilagojene posebnim potrebam vsakega posameznika v vsakem kontekstu.

6. Krepitev preventivnih sistemov z več deležniki ter dokumentiranje učinkovitosti in stroškovne učinkovitosti pri izvajanju na globalni ravni

Preventivni sistemi bi morali združevati različne ukrepe in usklajena prizadevanja številnih vladnih ustanov, nevladnih organizacij ter deležnikov v skupnosti za zagotavljanje storitev v velikem obsegu za otroke in mlade, ter v različnih starostnih oziroma razvojnih obdobjih. Države lahko imajo koristi od razpoložljivih preventivnih storitev na nacionalni in lokalni ravni, vendar le če so le-te usklajene z mednarodnimi znanstvenimi standardi. Zato bi bilo treba več vlagati v posnemanje preventivnih modelov, ki so svojo učinkovitost in stroškovno učinkovitost dokazali na mednarodni ravni.

7. Zagotavljanje univerzalnega dostopa v okviru kontinuuma skrbi

V skladu z javnozdravstvenim pristopom bi morale države zagotoviti preventivo na področju drog, ki je povsod dostopna in cenovno dostopna za vse posameznike, globalno in lokalno, ter prepletena z zagotavljanjem promocije zdravja, zgodnjega odkrivanja in posredovanja, zmanjševanja škode, zdravljenja zasvojenosti, okrevanja in socialne integracije v sklopu kontinuuma skrbi

8. Prednostno ukrepanje v državah z nizkimi in srednjimi dohodki

V državah z nizkimi in srednjimi dohodki ter v regijah, ki se soočajo s humanitarno krizo, lahko primanjkuje osnovne socialne in zdravstvene infrastrukture. V teh okoliščinah bi morale biti vlaganje v preventivo ključna prednostna naloga. Spodbujamo izgradnjo močnih partnerstev med vladami, mednarodnimi organizacijami, civilno družbo in zasebnim sektorjem, kot tudi izmenjavo izkušenj v preventivi ter kontekstualizacijo in lokalizacijo preventivnih strategij, ki temeljijo na neškodljivih pristopih. Spodbujamo tudi izvajanje pobud za opolnomočenje družin, staršev in drugih skrbnikov, mladih in voditeljev v skupnosti.

9. Opolnomočenje obstoječih in prihodnjih generacij strokovnjakov na področju preventive

Ker se zavedamo ključne vloge strokovnjakov pri izvajanju učinkovite preventive, izobraževalno skupnost pozivamo, da znanost o preventivi na področju tveganih vedenj vključi v temeljne in obvezne učne načrte s področja zdravstva, izobraževanja in družboslovja. Poudarjamo tudi potrebo po zagotavljanju postopkov certificiranja ter stalnega usposabljanja za izvajalce preventivnih programov in drugih intervencij skozi celotno njihovo delovno kariero ter zagotavljanju podpornih ukrepov za preprečevanje njihove izgorelosti.

10. Spremljanje stanja politik na področju preventive z odgovornim nadzorom

Države, Komisijo za droge (CND), Urad Združenih narodov za droge in kriminal (UNODC), Svetovno zdravstveno organizacijo (WHO) in sorodne organizacije pozivamo, naj ustrezno ocenijo obseg, ustreznost, izvajanje, naložbe in učinkovitost preventivnih politik na področju drog v svojih jurisdikcijah s stalnimi sistemi nadzora in sporočanja podatkov iz mednarodnih, regionalnih, nacionalnih in lokalnih poročil za spremljanje področja drog ali z vzpostavitvijo ad hoc spremljanja v trdnem sodelovanju s civilno družbo.

Podporne ustanove in organizacije:

Obdobje pristopanja k širši podpori deklaraciji se je začelo 1. januarja 2024. Deklaracija bo uradno predstavljena na 67. zasedanju Komisije ZN za droge od 18. do 22. marca 2024. Za podpis in ogled seznama podpornih ustanov in organizacij obiščite spletno stran: www.oviedodeclaration.org.

V sodelovanju z/s:

Susana Al-Halabí, Eulalia Alemany, Alfonso Arana, Andrea Ascari, Graciela Barreto, Karen Biggs, José María Blanco, Jessica Bolaños, Doug Bond, Luís Bononato, Nicolas Bourguignon, Ilko Boyadzhiev, Michal Budniakiewicz, Pedro Caceda, Selva Careaga, Fabián Chiosso, Ibe Christogonus, Ashley Colon, Nicolás Conde, Joe Coyte, Calixta De Balmaceda, Mari Paz De La Puente, Marta Del Arco, Cristina Delgado, Natacha Delmotte, Paulo Azevedo Dias, Covadonga Díaz, Markéta Dolejsi, Alasana Drammeh, Cristian Duarte, Maria Àngels Duch, Oriol Esculies*, Gonzalo Esquivel, Aránzazu Fernández*, José Ramon Fernández-Hermida, Souraya Fremm, Orsolya Gancsos, Lucía Goberna*, Alba González, Eliseo González, Marta González, Yoana Granero, Sharif Hamid, Patrick Harvey, Amir Hasanović, Eider Hormaetxea, Jhonny Huanto, Martin Infante, Ruslan Isaev, Julio César Jonte, Phaedon Kaloterakis*, Habib Taigore Kamara, Rogers Kasirye*, Raffi Kaypekian, Kyoko Kondo, James Koryor, Matej Košir, Pablo Kurlander, Alex Lee, Domingo Legua, Paola Lami, Faisal Latif, Thomas Legl, Manuel Enrique López, Marianella Lorenzo, Wadih Maalouf, Quetzalli Manzano, Regina Mattsson*, Gabriel Mejía, Orlando Menéndez, Guilherme de Sousa Meneses, Manuel Mingorance, Peter Moilanen, Jesús Morán, Gladness Hemedi Munuo, Sonja Phutachad Neef*, Danil Nikitin, Augusto Nogueira*, Irene Núñez, George Ochieng Odalo, Jorge Olivares*, Carmen Orte, Nuria Parada, Belén Pardo, Virginia Pérez, Elena Presencio, Lidia Clara Rodríguez, Lucas Roncati, Patricia Ros, Miguel Rubio, Margarita María Sánchez, Adriano Schuster, Luis Sdoia, Roberto Secades, Rosario Sendino, Dharav Shah, Elias Siboniyo, Ondřej Sklenář, Stig Erik Sørheim, Eva Tenorio, Fabián Tonda, Lohanis Ureña, Shane Varcoe, Eloísa Velarde, Olga Vicente, Cristina Von Sperling, Diana Vincent, Ina Vutkariov, Dandy Yela, Natalia Zachartzi*, Mikhail Zharkov.

*Člani delovne skupine. Več informacij: contact@oviedodeclaration.org.

Opazovalci*:

Španija (Vladna delegacija za Nacionalni načrt s področja drog, Ministrstvo za zdravje)
Urad Združenih narodov za droge in kriminal (Oddelek za preventivo, zdravljenje in rehabilitacijo)

Svet Evrope (Skupina Pompidou)

Univerza na Balearskih otokih (Skupina za socialno in izobraževalno usposabljanje ter raziskave)

Univerza v Oviedu (Enota za raziskovanje na področju zasvojenosti)

Dunajski odbor NVO za droge (Vienna NGO Committee on Drugs)

*Ni nujno, da se opazovalci v celoti strinjajo z vsebino deklaracije.